

GÖTEBORGS UNIVERSITET
INST FÖR KOST- OCH IDROTTSVETENSKAP

Ungdomsproffs i fotboll

En studie om unga spelare som lämnar svensk
fotboll för en internationell karriär.

Magnus Bring

John Dohlsten

Rapportnummer: VT12-23
Uppsats: 15hp
Program: Sport Coaching Programmet
Nivå: Grundnivå
Termin/år: VT 2012
Handledare: Konstantin Kougioumtzis
Examinator: Magnus Lindwall

Rapportnummer: VT12-23
Titel: Ungdomsproffs i fotboll, en studie om unga spelare som lämnar svensk fotboll för spel utomlands.
Författare: Magnus Bring, John Dohlsten
Uppsats: 15 hp
Program: Sport Coaching Programmet
Nivå: Grundnivå
Handledare: Konstantin Kougioumtzis
Examinator: Magnus Lindwall
Antal sidor: 36
Termin/år: Vt/2012
Nyckelord: Allsvenskan, fotboll, landskamper, svensk elitfotboll, ungdomsproffs

Sammanfattning

Under perioden 2000-2011 lämnade 3089 spelare svensk fotboll. Av dessa var 107 i åldern 15-19 och gick till en topp-10 rankad liga i Europa. Det övergripande syftet med denna uppsats är att studera ungdomsspelare med en internationell karriär. Vi har gjort en kvantitativ analys av vilken klubb de lämnade, vart de gick, var spelarna spelar nu och hur många landskamper de spelat. Resultatet visar att spelarna som lämnade från en SEF-klubb har spelat fler A-landskamper och fler Allsvenska matcher i jämförelse med spelare som lämnat Sverige från en icke SEF klubb. Vi har delat in resultaten i två perioder och det visar sig att de finns en tydlig trend att spelarna som lämnade från SEF-klubbar har efter flytten spelat fler matcher i Allsvenskan. De spelare som lämnar Sverige från en SEF-klubb når i större utsträckning minst Allsvenskt spel i sin karriär. Fler än 90 % av de spelarna utan Allsvenska meriter når inte A-landslaget av de som lämnat Sverige mellan 2000-2005. Av de 62 talangerna som lämnat Sverige mellan 2000-2005 spelar idag 51 spelare i en sämre rankad liga än Allsvenska. Spelarna som lämnar en SEF-klubb når i större utsträckning minst Allsvenskt spel i sina fortsatta karriärer.

Förord

Att jobba med denna kandidatuppsats inom ett av våra allra största intressen har varit väldigt roligt och inspirerande. Fotbollen är på många sätt en stor del av vår vardag och det känns väldigt kul att vi har fått möjlighet att undersöka och förhoppningsvis bidra med något som gör svensk fotboll bättre på sikt.

Vi vill tacka Svensk Elit Fotboll (SEF) och Stefan Lundin som gett oss möjligheten att jobba med denna uppsats.

Sen vill vi tacka de på institutionen för kost och idrottsvetenskap, som hjälpt oss med arbetet kring uppsatsen. Vi vill där särskilt rikta ett tack till vår handledare Konstantin Kougioumtzis som hjälpt och stötta oss i arbetet.

Vi vill också rikta ett tack till våra familjer som läst och gett oss bra feedback i utformningen av arbetet.

Innehållsförteckning

Inledning.....	5
Bakgrund	5
Svensk Fotboll.....	6
SEF	6
Övergångar från svensk fotboll	7
Tidigare forskning	7
Globalisering	8
Teoretisk ram.....	10
Elitkarriär	11
Karriärövergångar	11
Deliberate practice.....	11
Teoretisk modell.....	13
Modell för karriärsövergångar	13
Sammanfattning	14
Teoretisk modell.....	14
Begrepp	15
Sammanfattning	15
Syfte	17
Metod	18
Resultat.....	20
Analys.....	26
Sammanfattning	30
Diskussion	32
Utveckling	34
Sammanfattning	34
Framtida forskning	35
Referenser.....	36
Internet	37

Inledning

Svensk fotboll har under 2000-talet producerat spelare som tagit sig från bland annat Malmö till Milano, från Göteborg via Holland till Moskva och från Kalmar till Alkmaar. Många har försökt att pröva lyckan utomlands och vissa har lyckats så pass väl att de nu mer spelar i svenska A-landslaget. Samtidigt har många elitspelare, spelare som tillhör Superettan och Allsvenskan, lämnat under perioden 2000-2011, ca 930 spelare, och alla har inte haft lika stor framgång såväl nationellt som i antalet matcher med A-landslaget. Spelare har i dagsläget svårt att veta hur deras beslut att flytta utomlands kommer påverka deras framtida karriär. Samtidigt är karriären kort och det är svårt att känna sig säkra i sin nuvarande klubb. Konkurrensen som finns i dagens klubbar gör att spelarna inte kan vara säkra på att de kommer få spela den kommande matchen eller ens vara med på bänken, detta skapar i vissa fall frustration hos spelaren och kan leda till irritation mot såväl tränare som lagkamrater (Roderick, 2006). Det kan vara en av anledningarna till att vissa spelare flyttar till Norge medan andra prövar lyckan i Holland. Fotboll som idrott, är komplex och karriären som elitspelare mycket kort. Samtidigt är det i vissa fall så att fotbollsspelare är det enda som spelaren är utbildad till och vet hur man jobbar som, detta gör att fotbollsspelaren kan uppleva det som mer än ett yrke, och faktiskt något som denne är (Roderick, 2006).

Bakgrund

I januari 1949 lämnade Gunnar Nordahl IFK Norrköping och svensk fotboll för att som första svensk spela fotboll för AC Milan i Italien (Andersson, *Kung Fotboll*, 2002). I år, 2012 lämnade under januari månad 33 spelare svensk fotboll för spel utanför Sverige (FOGIS; 2012-04-01). Av dessa 33 spelare lämnade 21 som spelade i klubbar inom Förening Svensk Elitfotboll (SEF) och 11 spelare lämnade för ett lag i ett annat lands högsta liga.

Att undersöka övergångarna mellan de spelare som lämnar Sverige för spel i ett annat land ger flera perspektiv på hur fotbollen har utvecklats. Fotbollen har under senare år utvecklats kraftigt. Kommersialiseringen och publiken har ökat men även det massmediala intresset har blivit stort (Andersson, 2002). Övergångarna från svensk fotboll har också ökat. Mellan 2000 – 2011 ökade transfers från svensk fotboll från knappt 250 spelare år 2000 till över 400 spelare efter år 2011. Det är då i synnerhet så att det har skett en stor ökning av amatörspelare som lämnat svensk fotboll. Från ca 150 år 2000 till en bit över 300 år 2011, medan antalet som tillhör SEF-klubbarna ligger på liknande nivåer som de gjorde år 2000.

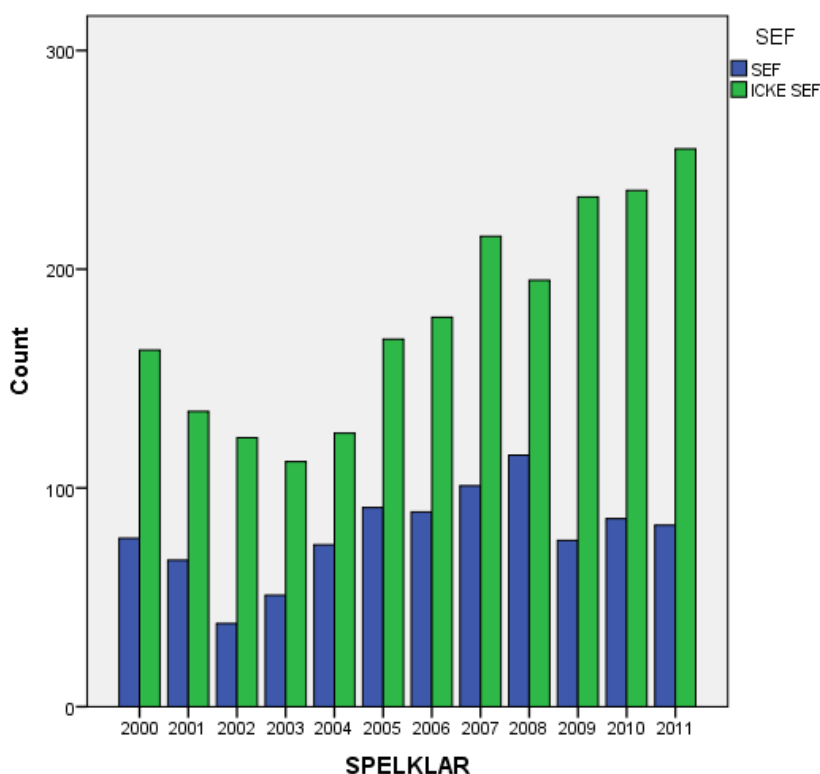

Fig.1 visar övergångar från svenskfotboll 2000-2011.

Ovan visar vi en redovisning av övergångsantalen, år för år. Tabellen visar de som gått från SEF-klubbar och de som gått från Icke-SEF klubbar. Idag är fotbollen Sveriges största idrott och en av de idrotter som massmedialt uppmärksammas mest i världen.

Svensk Fotboll

Svenska fotbollsförbundet (SvFF) bildades 1904 (SvFF, 2012) och är ansluten till Riksidrottsförbundet (RF), UEFA (europeiska fotbollsförbundet) och FIFA (internationella fotbollsförbundet). Inom SvFF finns 3291 registrerade klubbar och 2011 fanns det 311 960 licensierade spelare över 15 år.

Inom ramen för *Idrottslyftet* kan föreningar ansöka om medel från sitt fotbollsdistrikt (SDF) för att arbeta med olika utvecklingsområden, t.ex. utbildning av tränare. Även andra satsningar som handlar om att öppna dörrarna för fler, eller utveckla verksamheten så att barn och ungdomar väljer att spela längre upp i åldrarna är önskvärda (FOGIS, 2012).

SEF

Svensk Elitfotboll (SEF) är en intresseorganisation för alla föreningar i Allsvenskan och Superettan. SEF:s uppdrag är att vara ledande i utvecklingen av svensk elitfotboll på klubbnivå sportsligt, ekonomiskt, kommersiellt och administrativt (SEF, 2012).

De klubbar som tillhör SEF har även juniorlag som är anslutna till en särskild serie kallad Tipselit, vilket ger dem ett ekonomiskt tränarbidrag av varierande storlek. Svenska Spel står för pengarna medan SEF administrerar projektet. Kriterierna för att delta i Tipselitserien handlar bland annat om att föreningen måste vara ansluten till SEF, det vill säga att A-laget spelar i Allsvenskan eller Superettan (Tipselit, 2012).

Övergångar från svensk fotboll

Fotbollen i Sverige har mest utövare av alla idrotter med över en miljon medlemmar i svenska fotbollsklubbar (RF i siffror, 2010). Alla Allsvenska lag (16st) och alla lag som spelar i Superettan (16) är anslutna till förening SEF. Antalet elitspelare är de som tillhör en klubb från SEF.

Tabell 1. Spelartransfer utomlands 2000-2011

År	Icke-SEF	SEF	Totalt
2000	163	77	240
2001	139	63	202
2002	124	37	161
2003	115	48	163
2004	128	71	199
2005	171	88	259
2006	119	87	206
2007	215	101	316
2008	196	114	310
2009	229	80	309
2010	237	85	322
2011	325	77	402
total	2161	928	3089

Mellan åren 2000-2011 har 3089 spelare lämnat svensk fotboll för spel i ett annat land. Av dessa har ca en tredje del lämnat SEF medan övriga från klubbar som inte är elit (icke-SEF). Totalt sett har transfern utomlands ökat med nästan 60 % från 2000 till 2011. Den största ökningen av transfers har skett inom icke-SEF klubbar.

Hur vidare idrotten i Sverige gynnas av idrottstransfers utomlands vet man idag inte. I *Idrotten vill* (RF, 2009), finns riktlinjer där man ska sträva efter att uppnå maximal potential för att uppnå internationell elitkarriär och att idrottsliga framgångar är bra för Sverige. Inom svensk fotboll skulle det vara möjligt främja detta genom att flytta utomlands för spel i en högre rankad liga, då Sveriges högsta liga Allsvenskan idag rankas som nr:24 (UEFA, 2012). Det skulle tänkas rimligt att spelare med hög potential inom fotboll utvecklas mer i en högre rankad liga.

Tidigare forskning

Svensk fotbolls attraktionskraft kan även minska på grund av förluster av unga svenska fotbollstalanger. I artikeln *Tankar om svensk fotbollssituation och framtid* (Carlsson, 2010) beskrivs svensk fotbollsutveckling och hur flera europeiska ligor har blivit en marknad för unga svenska spelare. Akademier i de europeiska storlagen lockar unga svenska spelare som ännu inte slagit igenom i Sverige. På så vis förlorar svensk fotboll många talangfulla och spännande spelare.

Ekonomiska skillnader

Lanfranchi & Taylor beskriver i boken *Moving with the ball* (2001) tre huvudsakliga skillnader och situationer som bidrar och orsaker till varför spelare flyttar. Det första, är ekonomiska kriser och nationellt svag ekonomi. Goda resultat på internationell nivå är inte nog. Många afrikanska länder har på senare år gjort goda resultat under VM, men de afrikanska klubbarna kan inte konkurrera i att behålla sina unga spelare. Den andra, är att nationella ligor fortfarande är amatör eller semi- professionella. Alla spelare som vill leva väl på sin fotboll tvingas då lämna det nationella ligasystemet. Det tredje är elitismen av professionell fotboll. Spelare strävar att spela med och mot de bästa. Rika europeiska ligor i Spanien, Italien och England är attraktiva arbetsplatser för fotbollsspelare.

Globalisering

Eliasson (2009) beskriver i artikeln *The European football market, globalization and mobility among players* hur globaliseringen och övergångarna från svensk fotboll har sett ut från början av 80-talet till slutet av 90-talet. Den framgångsrika generationen under 80-talet i Sverige med IFK Göteborg och Malmö FF, som bland annat skördade framgångar i dåtidens Europacup, dagens Champions League, och UEFA-cupen, nutidens Europa League. De var en generation som framförallt flyttade utomlands efter att de uppnått framgångar i klubb lagen i Sverige på seniornivå och inte från framgångsrikt spel med landslaget (Eliasson, 2009).

I nästa generation beskriver Eliasson att det framförallt var framgången i Världsmästerskapet i USA 1994 som gjorde att många spelare fick anbud från klubbar utanför Sverige. Dessa spelare påverkades också positivt, menar Eliasson (2009), av att Sverige blev medlem i EU. Spelarna var även i denna generation överlag seniorer innan de lämnade svensk fotboll.

Den nästkommande generationen, som lämnade Sverige efter 1994, lämnade jämfört med de två tidigare generationer i en yngre ålder. Spelarna lämnade många gånger för klubbar med ungdomsakademier i framförallt England. Övergången till utländska klubbar och dess ungdomsakademier var inte på något sätt en garanti för att spela till sig ett seniorkontrakt i någon av klubbarna (Eliasson, 2009). Då precis som vi sett i vår analys var dock en majoritet av spelarna som flyttade 20 år eller äldre. EU medlemskapet och *Bosmandomen* i synnerhet bidrog med att marknaden öppnades för klubbar runt om i Europa att rekrytera spelare från Sverige. Det gjorde också att spelare som dels hade kort tid kvar på sitt kontrakt kunde skriva på för en klubb men också att utländska klubbar började rekrytera fler lovande talanger i Svenska ungdomslandslagen. Medlemskapet, skriver Eliasson (2009), har bidragit till att Sverige har en position mellan toppen och periferin inom herrfotbollen. Där svenska klubbar säljer talangfulla spelare till klubbar i bättre rankade ligor i Europa och ersätter dessa med spelare från länder som befinner sig ännu längre ned på rankingen i Europa eller från andra kontinenter som till exempel Afrika eller Sydamerika. Det är lätt att identifiera det här som en indikator för att de högre rankade ligorna och dess klubbar har gynnats och de mindre nationerna med sämre ranking har missgynnats av globaliseringen inom fotbollen (Eliasson, 2009).

Fotbollens arbetsmarknad har påverkats av två faktorer som beskrivs av Sund (*Fotbollen som arbetsmarknad*, 2003). Det ena är EU:s *Bosmandom* som ger spelarna frihet att välja

arbetsgivare efter utgången kontrakt. Den andra faktorn är det monopolistiska sanktionssystem som sträcker sig över fotbollsvärlden med FIFA som världsorganisation, UEFA i Europa och SvFF i Sverige. Internationella matcher och beslut om pengar från bl.a. TV-matcher tas från internationella och överordnade organisationer (Sund, 2003).

Elitspelare

Specialisering och karriärsteg diskuteras av Stråhlman (2006) i artikeln *Elite Sport Retirement Process* behandlar författaren processen från att elitkarriärer börjar och slutar. Stråhlman visar på hur elitkarriärer är konstanta i tid. Wylleman, Alfermann & Lavalée (2002), skriver om karriärsövergångar ur ett europeiskt perspektiv. De beskriver hur idrottarnas val både professionellt och efter idrotten påverkas av deras aktiva karriär. I studien *The developmental activities engaged in by elite youth soccer players who progressed to professional status compared to those who did not* (Ford & Williams, 2011) jämförs elitidrottare med långa framgångsrika karriärer med de idrottare som inte lyckades. Författarna visar att skillnaden var träningen under de första faserna i karriären.

Forskning om fotboll i Sverige är sällsynt och än mer sällan forskas det om unga fotbollsspelare efter specialiseringsfasen. Stråhlman (2006) slår fast att en elitidrottare inte behöver specialisera sig för tidigt då de viktiga valen för elitidrottare kan göras senare under karriären. Tidig specialisering är inte avgörande för karriären utan det viktigaste är att man utvecklas (Stråhlman, 2006). Under specialiseringsfasen har framgångsrika elitidrottare tränat hårt och med engagerade och kunniga tränare (Ford & Williams, 2011).

Teoretisk ram

Författarna Duran-Bush & Salmea (2002) beskriver att en framgångsrik elitidrottare går igenom fyra faser i sin karriär. Faserna beskrivs som; *testandefas* (1), *specialiseringsfas* (2), *investeringsfas* (3) och *etableringsfas* (4). Övergången mellan stadierna är ofta präglade av speciella händelser så som skolbyten, tränarbyten, landslagsplatser eller att man som idrottare byter klubb och/eller flyttar. I den första fasen testar idrottaren olika sporter och bygger förutsättning för sin fysik och idrottsliga karaktär. Den andra fasen präglas av mer idrottsspecifik träning och där tävling och träning blir viktigare och mer strukturerad. I tredje fasen fokuseras träningen till att idrottaren blir expert på idrotten och den fjärde fasen tränar idrottaren för att behålla sin form men även för att utveckla sitt idrottande. Stråhlman (2006) beskriver en femte fas, Pensioneringsfasen, när idrottaren slutar på elitnivå.

Testandefasen

Enligt Stråhlman (2006) börjar den första fasen som tidigast vid 10 års ålder och som senast vid 17 års ålder. Lagidrotter så som fotboll har de yngsta som går in i provande/testande fasen.

Specialiseringsfasen

Specialiseringsfasen beskrivs som det steg när idrottaren startar sin elitsatsning (Stråhlman, 2006). Denna fas inleds i genomsnitt vid 18 års ålder (Stråhlman, 2006). Lagidrotter som fotboll har en yngre genomsnittsålder.

Investeringsfasen

I denna fas anses det viktigt med stöd och motivation utifrån (Duran-Bush & Salmea, 2002). Idrottaren går igenom denna fas genom hög motivation att träna och tävla. Mängdträning av taktik och teknik är viktigt och reflektionen av resultaten under tävlingen spelar en stor roll. Tävlingar under denna fas är utmanande och krävande.

Etableringsfasen

Utmaningarna i tävlingarna och träningen liknar investerings fasen (Duran-Bush & Salmea, 2002). Idrottarna specialiserar träningen mer genom specialträning som styrketräning och mental träning. Träningens kvalitet är avgörande för idrottarna i denna fas.

Pensioneringsfasen

Enligt Stråhlman (2006) slutar genomsnittet av elitidrottarna runt 30år ålder.

Elitkarriär

Stråhlman (2006) beskriver att elitidrottare idag börjar sin idrott och sin elitsatsning tidigare än vad man gjorde för 50 år sen. Stråhlman (2006) menar att ju tidigare man når specialiseringsfasen och investeringsfasen, desto tidigare når man även pensioneringsfasen. En elitidrottskarriär, som definieras med start i investeringsfas till start av pensioneringsfasen pågår i genomsnitt 13 år för män och 11 år för kvinnor.

I sin studie visar Stråhlman (2006) att svenska elitidrottare oftast kommer från landsorter och småorter runtom i Sverige. Hur vidare elitspelare från fotbollen geografiskt har sin uppväxt framgår inte.

Stråhlman (2006) undersöker viktiga beslut och val som tas under en elitkarriär. I modellen beskrivs avgörande vägar för en elitidrottskarriär.

Fig.2 Elitidrottskarriär

Figur 2 visar hur en idrottskarriär ser ut enligt Stråhlman (2006). I studien visar Stråhlman (2006) hur åldern när man börjar sin elitsatsning påverkar i vilken ålder elitidrottaren slutar sin karriär.

Karriärövergångar

Wylleman m.fl. (2002), beskriver hur forskningen om karriärövergångar under senare år har blivit mer överskådligt från ett helhetsperspektiv bland elitidrottare. Elitidrottskarriärer ses ifrån fler perspektiv så som talangutveckling, *deliberate practice*, karriärsutveckling och nu även övergångar under karriärer. Ur ett perspektiv från talangutveckling beskriver Wylleman m.fl. (2002) tre övergångssteg för en elitidrottare. Inledningen (1), när idrottaren börjar med organiserad träning och identifierar sig med idrotten, Utvecklingen (2), när idrottaren ökar träningen mot en större specialisering inom idrotten och Finslipningen (3), när idrottaren når sin absoluta topp i karriären. Coté (1999) visar på tre övergångar under en fas där idrottaren övergår från talang till engagerad *deliberate practice*. Dessa år delar Coté (1999) in i *Sampling Years* 6-13år, *Specializing Years* 13-15år och *Investment Years* 15-^ . Coté diskuterar hur övergångarna innehåller olika intensitet av *deliberate practice*.

Deliberate practice

Ericsson, Krampe & Tesch-Römer (1993) klagör tre huvudspår för att optimalt träna mot att bli expert, expert inom fotboll tolkar vi som elit, inom de begränsningarna som finns. För det

första tar träningen tid upp till en tioårs period, det behövs expertis (tränare), träningsredskap och träningsfaciliteter. För det andra krävs kontinuerlig utveckling och direkt feedback. Det tredje är att träningen inte får leda till uttröttning utan behöver vara begränsad för att fortsätta utvecklas (Ericsson m.fl. 1993). Ward, Hodges, Williams, & Starkes (2003) beskriver att det är viktigt att träna med ett lag i tidig ålder. Ward m.fl. (2003) visar på två olika läger, hur motivation är en nyckelfaktor till *deliberate practice*. Författarna visar på två olika studier om motivationens betydelse. Författarna tar även upp begreppet *Deliberate play*, som en viktig del i träningen under *testande fasen*. *Deliberate play* är organiserad tävlings lek med syfte att ha roligt (Ward m.fl. 2003). Helsen, Hodges, Van Winckel & Starkes (2009) visar på hur träningsfokus förändras med åren för fotbollsspelare. Kring 20 års ålder minskar antalet individuella träningstimmar och antal lagtränings timmar ökar. Ford, Ward, Hodges & Williams. (2009) beskriver hur kommande elitspelare tränar. I testande fasen bedrivs mycket *deliberate play* och lite *deliberate practice* och träning i flera olika aktiviteter för att i specialiseringsfasen övergå till fler *deliberate practice* timmar för en aktivitet. Ford m.fl. (2009) studie stödjer även tesen om att elitspelare spenderar mer tid till sin sport under specialiserings fasen jämfört med icke elitspelare. Ford m.fl. (2009) menar också att det är viktigt att hitta en balans mellan lag- träning och fotbollsspecifik egen träning som stimulerar och motiverar.

Teoretisk modell

En elitidrottare genomgår 5 faser för att förbereda, genomgå och avsluta sin karriär (Duran-Bush & Salmea, 2002, Stråhlman, 2006).

<i>Fas</i>	<i>Utvecklings steg</i>	<i>Genomsnittlig Ålder/Kön</i>	<i>Kännetäcken</i>
Testande	Mycket <i>deliberate play</i>	13,4år/män, 11år/kvinnor,	Testande av olika sporter. Idrottaren bestämmer villkoren
Specialisering	Tränar i regel bara en idrott. Balans mellan lagträning och egen specifik idrotts träning	13-18år/män 11-16år/kvinnor	Uttagning till ungdomslandslag. Starten av en elitsatsning. Hög motivation, tryggt nätverk.
Investering	Uppnått 10 år av specifik träning	Startar i genomsnitt vid 19års ålder för män och 17års ålder för kvinnor	Samarbete med topp – coacher, högt engagemang av <i>deliberate practice</i> . Taktisk och teknisk detaljträning. Uttagning till landslag
Etablering	Träningarnas fokus riktas mot laget	-	Samarbete med topp – coacher. Kreativt och innovativt tänkande för att utveckla träningen. Intensivt arbete med mental och fysisk förberedelse innan tävling
Pensionering		32år/män, 28år/kvinnor	Avslutning på elitkarriär

Fig.3 Övergångsfaser

Figur 3 visar de fem olika faserna som en elitidrottare genomgår, från start till avslut av karriären.

Modell för karriärsövergångar

Fotbollsspelare utvecklas under olika förutsättningar. Studier om utvecklingen av elitspelare visar att det krävs nästan 10 år eller 10000 timmar av träning för att bli expert (Ericsson m.fl.

1993). Fotbollsspelare som har en elitkarriär har använt mycket av tiden under specialiseringsfasen till att balansera upp träningen mellan lagträning och specifik egen träning (Ford m.fl. 2009).

Specialiserings fas

Under denna fas startar elitsatsningen och träningen koncentreras till att utveckla specifika färdigheter inom fotbollen. Balansen mellan lagträning och egen träning som motiverar är viktig. Nätverk och social trygghet är viktigt.

Investerings fas

Under investeringsfasen når man sina 10000 träningstimmar. Samarbete med coacher är viktigt. Träning av tekniska och taktiska detaljer är viktigt. Miljön är avgörande då tryggheten är viktig för att utvecklas.

Etablerings fas

Träningen kombineras med att förbereda matchprestationer så väl fysiskt som psykiskt. Träningen fokuserar mot att förbättra laget.

Sammanfattning

I övergångarna mellan faserna och i utvecklingen kan miljöerna inom svensk fotboll skifta. En ung spelare i *specialiserings fas* som gör sin första ungdomslandskamp kan få erbjudande om att flytta till en större klubb och fortsätta sin karriär någon annanstans. Detta blir en karriärsövergång som sker mellan utvecklingsfaserna. Från specialiseringsfasen kan man antingen byta miljö från en icke SEF klubb till en SEF klubb. Man kan även göra övergångar mellan orter och flytta till ett annat land. Vissa kan också byta från en svensk klubb till en utländsk. Till etableringsfasen kan också en karriärsövergång göras.

Teoretisk modell

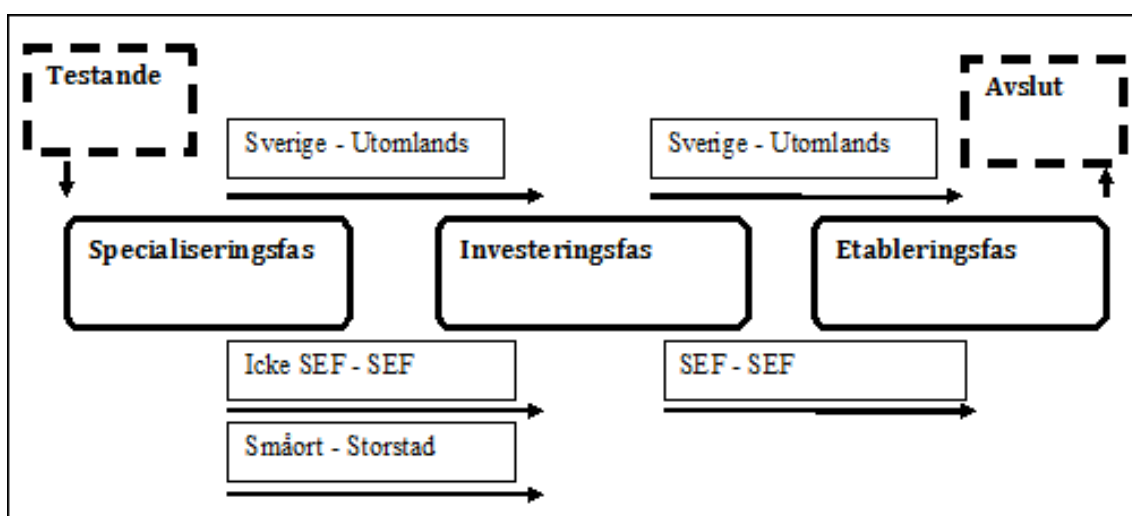

Fig.4 teoretisk modell

Figur 4 visar att spelarnas olika vägval genom karriären.

Begrepp

Ungdomsspelare

Inom fotbollen registreras man som ungdomsspelare mellan åren man är 15-19. Vi har valt att definiera ungdomsspelare som lämnar Sverige mellan åren de fyller 16 år och året de fyller 19 år. Inom denna period lämnar man som oftast *specialiseringsfasen* och går in i *investeringsfasen*. Spelarna kan även göra sin specialisering utomlands vilket betyder att de inte tvunget går in i en investerings fas vid övergång till en topp-10 rankad liga.

Topp 10 klubb/liga

UEFA rankar ligorna i Europa efter prestation i de kontinentala cuperna som anordnas. En klubb kan med framgång i dessa bidra till att sitt lands största liga får en högre ranking. Klubbarna som tillhör ligan får då vid hög placering i den inhemska ligan en snabbare väg in i UEFA:s cuper, Champions League och Europa League. Länder kan också få sin liga rankad högre om landets A-landslag når framgångar i internationella turneringar, så som världsmästerskap och europamästerskap. Rankingen vi har använt oss av är den senaste som UEFA presenterat. På den topp-10 listan över ligor ligger i ordningsföljd högsta ligorna i, 1. England, 2. Spanien, 3. Tyskland, 4. Italien, 5. Portugal, 6. Frankrike, 7. Ryssland, 8. Holland, 9. Ukraina, 10. Grekland.

Investeringsfas

I *investeringsfasen* har spelare oftast tränat upp till 10 000 timmar fotboll. Teknisk och taktisk fotbollsträning är viktiga moment att träna. Att jobba med coacher som utvecklar dessa färdigheter är viktigt. När man gör övergången som ungdomsspelare utomlands träder man som oftast in i investeringsfasen. Tävlning och träning behöver vara utmanande för spelaren. Miljö som är stimulerande och trygg är avgörande för karriären. Från att en elitspelare inleder investeringsfasen till att hen avslutar sin karriär är den i snitt 11-13år (Stråhlman, 2006).

Karriärsval

Ett karriärsval görs av varje spelare då de skriver på ett nytt klubbkontrakt, byter klubb och byter land eller miljö. Som ungdomsspelare blir karriärsvalen banbrytande om man byter klubb för att utvecklas från *specialiseringsfasen* till *investeringsfasen*. Att göra rätt karriärsval som ungdomsspelare blir avgörande för din framtida karriär.

Sammanfattning

När en fotbollsspelare tar beslut om sin karriär påverkar detta spelaren på olika sätt. En spelare behöver i regel 10 000 timmar av kvalitativ träning i en stimulerande miljö (Ericsson, 1993) för att bli expert och hantera de grundläggande färdigheter som krävs som fotbollsspelare. När en spelare har uppnått dessa träningstimmar skiftar spelaren från *specialiseringsfasen* till *investeringsfasen*. I detta läge investerar man i sin karriär via praktisk och teoretiska utveckling. Då krävs till stor del taktisk träning och spel. Att välja en miljö som stimulerar spelare i investeringsfasen är viktigt. En aktiv elitkarriär, dvs. från start av investeringsfasen till avslutningsfasen, är ca: 11 år för män och 13 år för kvinnor (Stråhlman, 2006).

När en ungdomsspelare lämnar Sverige för spel utomlands eller lämnar en småort till en storstad görs ett karriärsval. Vad detta val styrs av är ännu outforskat.

Då en elitidrottskarriär är relativt kort är karriärsvalet också relativt få. Rätt val i rätt tid är då väldigt avgörande för karriären. Vi vill undersöka de ungdomsspelare som lämnar Sverige. Vi vill se hur deras internationella karriär påverkar deras framtida karriär.

Syfte

Att som ungdomsspelare lämna svensk fotboll för en internationell karriär är ingen självklar väg för att bli en etablerad elitpelare, en spelare i de stora proffsligorna eller etablerad som A-landslagsspelare.

Vi är intresserade av vad som händer med de spelare som lämnar svensk fotboll i tidig ålder och deras chanser att etablera sig i den internationella samt den nationella fotbollen. Är det en bättre möjlighet att lämna Sverige och svensk elitfotboll för att etablera en karriär som fotbollsspelare? Finns det större chans att spela A-landslagsfotboll om man stannar inom Sverige och når sin investeringsfas innan man tar chansen att spela utomlands?

Det övergripande syfte med denna uppsats är att studera ungdomsspelare med en internationell karriär. Mer specifikt fokuserar frågeställningarna på

- En beskrivning av ungdomspelarnas karriärer utifrån Allsvenska matcher, spelarnas utgångsläge, antal A-landskamper och nuvarande spelnivå.
- En beskrivning av karriärutveckling och kopplingen mellan utgångsläge och nuvarande spelnivå.

Hur många ungdomsspelare har gjort Allsvenska matcher och A-landskamper?

Är det skillnad på karriärsvägen för de ungdomar som lämnat Sverige från en SEF klubb respektive icke-SEF klubb?

Finns det samband mellan utgångsläge och nuvarande spelnivå?

Under metod delen kommer vi förklara hur vi har gått till väga i utförandet av denna uppsats. Genom en kvantitativ analys svara vi på frågeställningarna. I metoddelen diskuteras valen av analys samt metoden i sig.

Metod

Vi har använt oss av FOGIS databas för fotbollsspelare i Sverige. I databasen registreras varje övergång som sker mellan olika fotbollsklubbar såväl nationellt som internationellt. Spelare som spelar fotboll i en fotbollsförening måste registreras för att få delta i matchspel på såväl ungdomsnivå som seniornivå. Den databas vi använt oss av berör perioden 2000-2011. Det finns även vissa spelarövergångar från 2012 men dessa har vi valt att inte ha med i arbetet då året inte är komplett vid tidpunkten för denna uppsatsskrivning. Vi har också valt att använda oss av SvFF:s hemsida för att identifiera olika spelare och deras eventuella deltagande i Allsvenskan och i A-landslaget.

Kvantitativ analys

Vi har valt att använda oss av en kvantitativ metod i vår analys, då det mycket väl lämpar sig för att behandla det insamlade materialet som vi fått tillgång till. Materialet är mycket omfattande och skulle kunna analyseras ur fler synvinklar. Dock anser vi att fokus och frågeställningar är relevanta och intressanta att analysera inom den tidsram som finns för uppsatsskrivningen. Denscombe (1998), skriver i *Forskningshandboken* att kvantitativa data kan användas på ett mycket effektivt sätt utan att vara avancerad statistisk analys. Analysen bidrar med en ökad förståelse för hur karriärsvalet att flytta till en topp-10 klubb i åldern 15-19 påverkar karriären. Vi har genom sökningar på spelarna som under perioden 2000-2011 lämnade Sverige fått översikt över hur spelarnas karriärer till dagens datum.

För att behandla data har vi valt att använda SPSS vilket gör att vi kan vara säkra på att data behandlas på ett korrekt sätt. Figurerna är skapade i SPSS genom *Bar Charts*. Vi har valt att göra *Chi² test* för att få fram om det finns samband. Detta för att data behöver behandlas på ett sätt som gör den meningsfull och organiserad på ett lättförstått och tydligt sätt (Gratton & Jones, 2010).

Datainsamling

Alla spelare som spelar inom ramen för SvFF registreras i en databank. Alla övergångar från svenskfotboll är registrerade i databanken. Data som använts kommer uteslutande ifrån denna databank. De antal spelare som vi har undersökt är så många att det ger oss en bra riktlinjer för att alla data är reliabel.

Undersökning

Vi har följt RF:s definition för ungdomsspelare och de spelare som vi har med i rapporten är ungdomsspelare fram till det året de fyller 20.

De spelarna som vi undersöker är ungdomsprofvs. Vår definition av ungdomsprofvs är att lämna Sverige innan året man fyllt 20 år, till en klubb som tillhör någon av Uefas topp 10 rankade ligor och länder. Vi har valt att använda dessa spelare som lämnar Sverige utefter deras nya ligas ranking enligt UEFA:s rankingsystem för ligor i Europa. Vi har där tagit hänsyn till om ligan är signifikant bättre rankad än den svenska, topp-10, jämfört med Allsvenskan, plats-24, (UEFA, 2012).

Vi undersöker både spelare som kommer från en SEF-klubb, och spelare som lämnar Sverige från lägre divisioner. De spelare som benämns som A-landslagsspelare har spelat minst en officiell A-landskamp.

Anledningen till att vi valt att dela in klubbarna i SEF och icke-SEF är att de klubbar som är anslutna till SEF får ett särskilt ekonomiskt stöd av Svenska Spel och blir benämnd som en Tipselit-klubb. Dessa har som mål att vara ledande för svensk elitfotbolls utveckling. De klubbar som inte är anslutna till SEF får inte ett bidrag till att anställa tränare, men kan däremot ansöka om bidrag för olika områden för att stärka föreningen.

Resultatet fokuseras mot perioden 2000-2005 då dessa spelare har haft minst sex år på sig att etablera sig i sin karriär.

Tillförlitlighet och giltighet

Mätinstrumentet är tillförlitligt om det mäter det som menas att den skall mäta (Stukát, 2005). Materialet som använts är omfattande och ger därför ett trovärdigt resultat över perioden 2000-2011. Materialet behandlar perioden 2000-2011 och det ger en tydlig indikator på trenden under perioden. Det är dock möjligt att en annan period skulle ge ett annat resultat.

Metodkritik

Den teoretiska modell som använts har att göra med människors pedagogiska utveckling samtidigt har vi endast ett statistiskt perspektiv på deras karriärsväl. Det är därför möjligt att spelarna själva skulle hävda att de krävs intervjuer för att fastställa i vilket skede de var i sin utvecklingsfas. Det är inte vi som har gjort utdragen ur databanken och vi reserverar oss för eventuella fel, så som saknade spelare, som kan ha uppkommit.

Etik

Arbetet har utgått ifrån de etiska principer som man som forskare bör ta hänsyn till (Denscombe, 2009). Spelarnas rättigheter och värdighet har tagits i åtanke. Vi har undvikit att på något sätt utföra eller utforma arbetet så att de skulle kunna uppfattas som att vi framställer spelarna på ett sätt som de inte skulle samtycka till. Vi har arbetet på ett ärligt och hanterat all data på ett konfidentiellt sätt så att spelarna inte kan lida någon skada av det som finns med i publiceringen (Denscombe, 2009). Det har inte funnits något intresse av att framtinga ett visst resultat utan siffrorna har arbetats fram helt ärligt och med största innerlighet. Spelarnas identitet är skyddad i materialet och de har kodats med siffror, då de som individer inte är intressanta för resultatet. Det finns även juridiska avtal som gör att vi inte får lämna ut spelarnas personuppgifter, däremot har vi sökt på spelarna med deras namn på offentliga hemsidor och databaser för att ta reda på hur deras karriär sett och ser ut.

Under nästa del, resultatdelen, kommer vi redogöra för de fynd och de resultat vi fått fram ur vår undersökning.

Resultat

Under resultatdelen kommer vi redovisa de resultat vi har fått fram. Vi kommer här redovisa resultaten från perioden 2000-2005, samt resultaten från hela perioden 2000-2011.

Beskrivning av spelarnas karriärer

Av de 107 unga spelare som har lämnat Svensk fotboll för en utländsk klubb i en topp-10 liga i Europa har sju spelare spelat landskamper för Sverige under perioden 2000-2011. Det är 24 spelare som under denna period spelat Allsvensk fotboll innan eller efter dem har lämnat svensk fotboll. 56 spelare har tillhört SEF-klubbar och 51 spelare har lämnat klubbar från Div.1 eller lägre för utländska klubbar. Det är två spelare som lämnat svensk fotboll från en icke-SEF klubb och representerat svenska A-landslaget. Tre spelare har lämnat svensk fotboll och har därefter spelat med ett annat landslag än det svenska. Det innebär att av de 107 ungdomsspelarna som lämnat svensk fotboll för en topp-10 rankad liga så är det 10 spelare som representerat ett landslag på seniornivå.

Allsvenska matcher och spelarnas utgångsläge

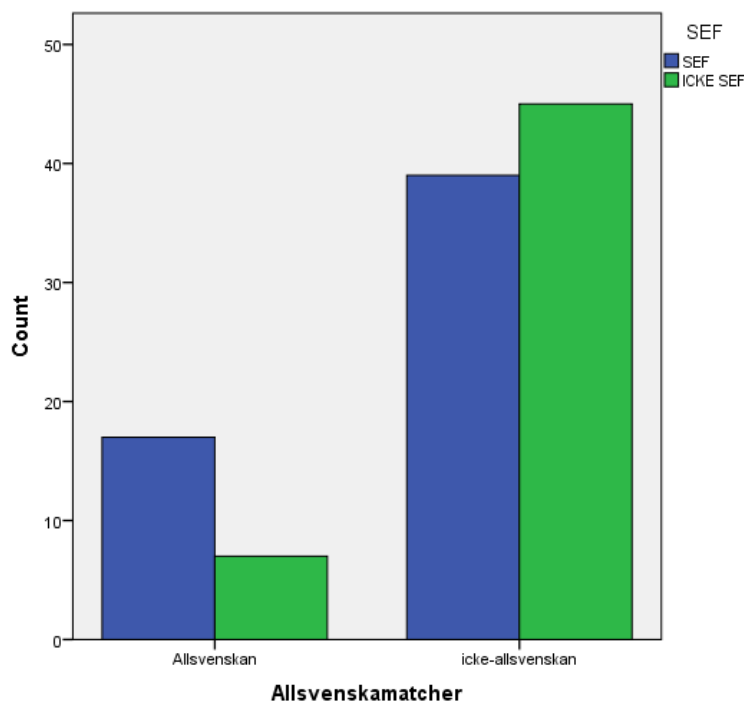

Fig.5 Antal SEF-spelare som spelat eller inte spelat i Allsvenskan.

Utgångsläge

Figur 5 visar att 17 ungdomsspelare har lämnat en SEF-klubb och har innan eller efter flytten till en topp-10 liga spelat en eller fler matcher i Allsvenskan. Sju ungdomsspelare har lämnat en icke-SEF klubb för en topp-10 liga och har därefter återkommit och spelat minst en match i Allsvenskan. 38 ungdomsspelare som lämnat SEF-klubbar och 45 ungdomsspelarna från icke-SEF klubbar och har aldrig spelat i allsvenskan. Resultatet är signifikant och statistiskt säkerställt, $\text{Chi}^2(1, N=62)=5,770, p<.05$.

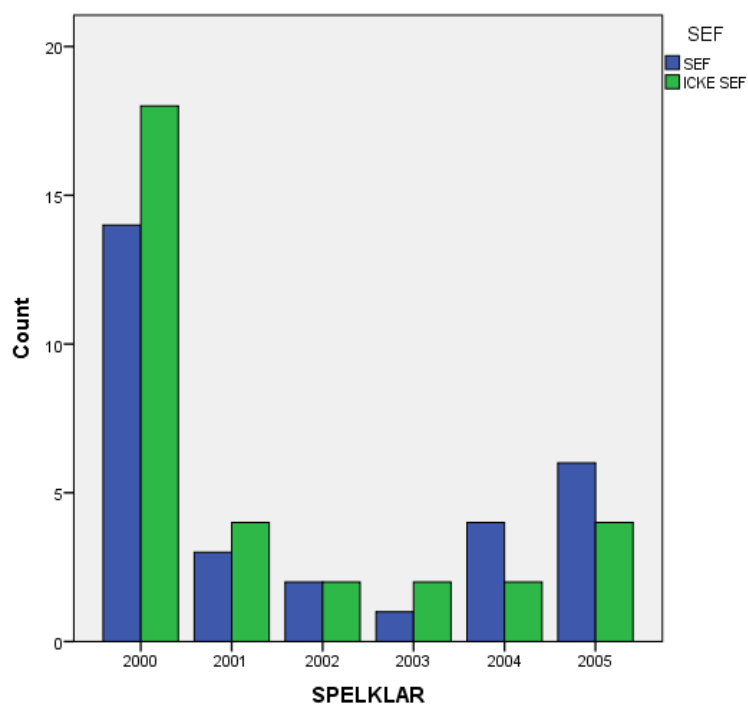

Fig.6 Spelare som lämnat för en topp-10 liga 2000-2005.

Ovan visas figur 6 som redovisar en tabell över ungdomsspelare som lämnat SEF och Icke-SEF klubbar under perioden 2000-2005 för en klubb i en liga som är rankad topp-10 i Europa. Från 2000-2005 är det 30 ungdomsspelare som lämnat en SEF klubb och 32 ungdomsspelare som lämnat en icke-SEF klubb för en klubb i en liga som är rankad topp-10 i Europa.

A-landskamper

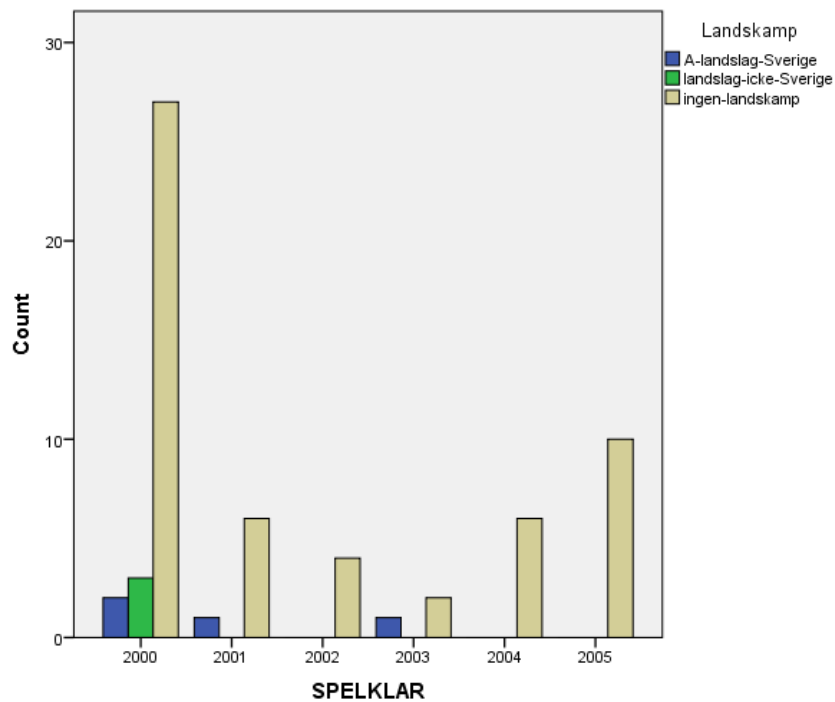

Fig.7 Övergångsår för landslagsspelare 2000-2005.

Ovan visas figur 7 som visar att under perioden 2000-2005 har sju ungdomsspelare lämnat svensk fotboll och representerat Sveriges A-landslag i minst en officiell match. Tre ungdomsspelare har representerat ett annat lands A-landslag och 55 ungdomsspelare har aldrig spelat en officiell A-landskamp.

Allsvenskan

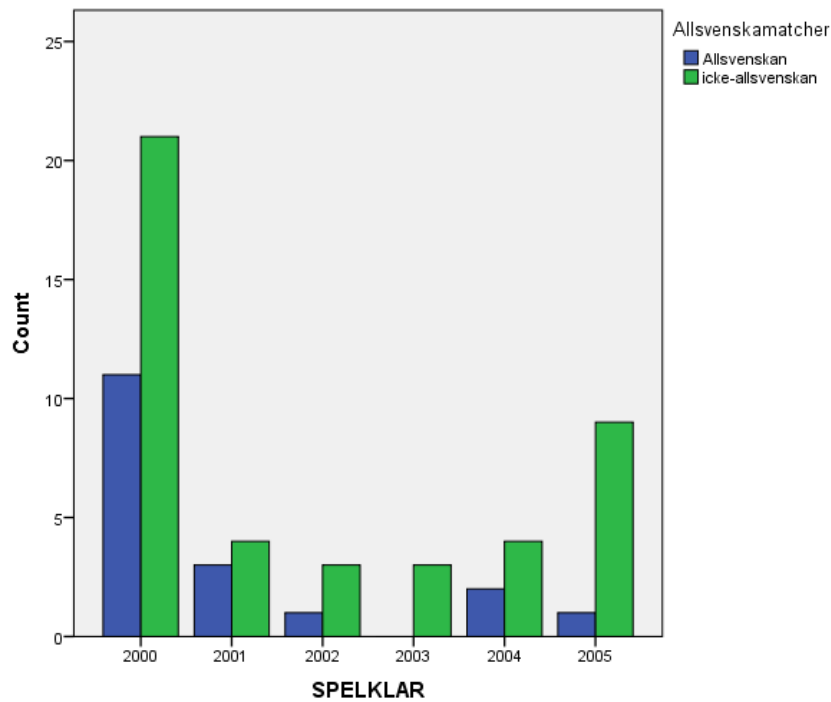

Fig.8 Allsvenska matcher för spelare som lämnade 2000-2005.

Figur 8 visar att 18 ungdomsspelare som lämnat svensk fotboll under perioden 2000-2005 till en klubb i en topp-10 rankad liga har spelat minst en match i Allsvenskan före eller efter flytten. 44 ungdomsspelare som lämnade som ungdomsspelare för en utländsk klubb i en topp-10 liga har aldrig spelat i Allsvenskan vare sig före eller efter flytten.

Under nästa stycke, Analys, jämförs ungdomsspelarna i förhållande till vilken klubb de lämnade och vad som sedan hänt i dessa spelares karriärer.

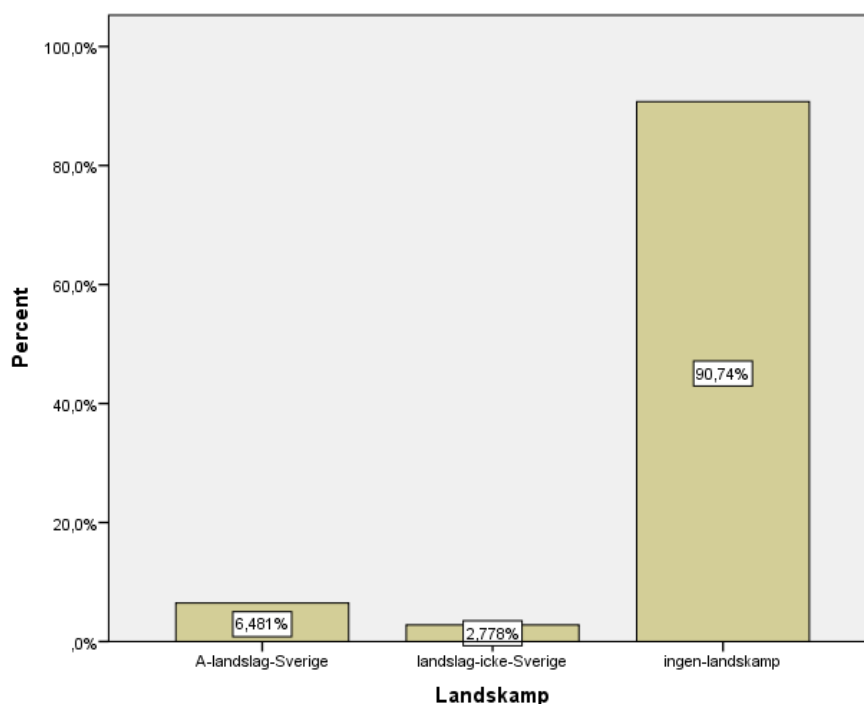

Fig.9 Landslagsspelare 2000-2011 i procent.

Av de ungdomsspelare som lämnade Sverige under perioden 2000-2011 i åldern 15-19 har 6,5 % representerat Sveriges A-landslag vid minst ett tillfälle. 2,8 % har representerat ett annat A-landslag än de svenska och 90,7 % har aldrig spelat en landskamp.

En beskrivning av karriärutveckling

Tabell.2 Landslagsspelare 2000-2011.

	A-landslag Sverige	Landslag Övriga	Ingen Landskamp
SEF	5	2	48
Icke SEF	2	1	49

48 ungdomsspelare från SEF klubbar och 49 ungdomsspelare från icke-SEF klubbar har lämnat svensk fotboll för en klubb i en topp-10 rankad liga, dessa har aldrig representerat ett A-landslag i en officiell match.

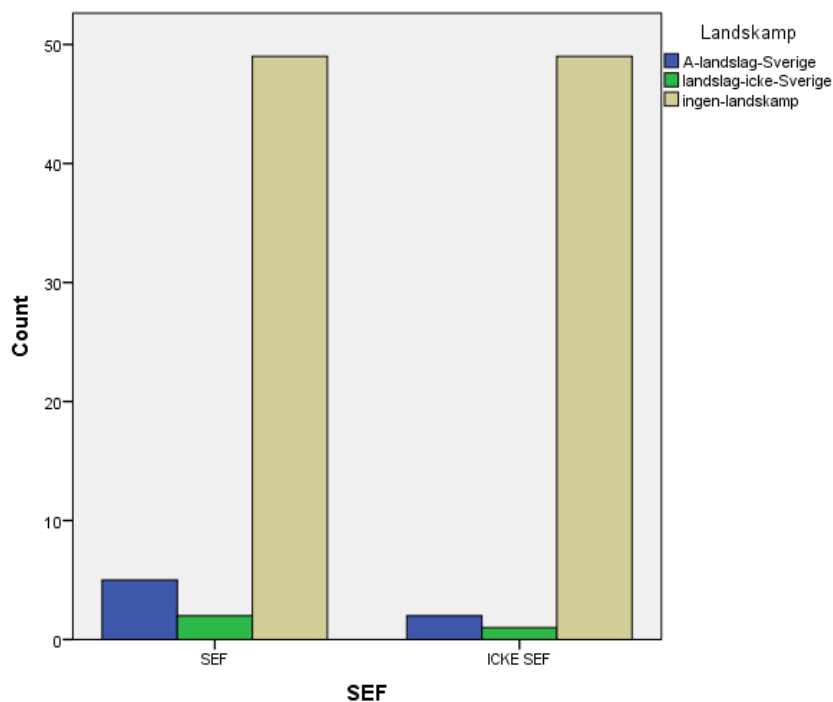

Fig.10 Landslagsspelare 2000-2011.

Sju av de ungdomsspelare som har lämnat svensk fotboll för en klubb i en liga rankad topp-10 i Europa har under sin karriär deltagit i minst en officiell A-landskamp för Sverige. Tre spelare har spelat A-landskamper för en annan nation än Sverige.

I nästa stycke redovisar vi perioden 2000-2005.

Utgångsläge, A-landskamper och Allsvenska matcher

Sedan perioden 2000-2005 har 62 spelare lämnat svensk fotboll för topp-10 rankade ligor i Europa och haft minst sex år på sig att etablera en karriär. Spelarna är idag mellan 23-32 år gamla. Sju spelare har spelat minst en landskamp för Sveriges A-landslag. Vi börjar med att redovisa vilken klubb-nivå de gick från, därefter landskamper och sist i denna del vilka som spelat Allsvenska matcher.

Analys

Analysen beskriver hur karriären utvecklats för spelarna som lämnade svensk fotboll mellan 2000-2005. Resultaten visar att spelarna som lämnade en SEF-klubb har i sin fortsatta karriär spelat fler Allsvenska matcher och fler landskamper.

Kopplingar mellan utgångsläge och spel i Allsvenskan

Tabell.3 Antalet spelare som spelat i Allsvenskan 2000-2005.

	Allsvenskamatcher			
	Allsvenskan		Icke-Allsvenskan	
	SEF	Icke-SEF	SEF	Icke-SEF
2000	9	2	5	16
2001	1	2	2	2
2002	1	0	1	2
2003	0	0	1	2
2004	2	0	2	2
2005	0	1	6	3

Tabell 3 visar att av de 62 ungdomsspelarna som lämnade under perioden 2000-2005 har 13 spelare lämnat en SEF-klubb och innan eller efter flytten spelat minst en match i Allsvenskan. Fem ungdomsspelare har flyttat från en icke-SEF klubb till en utländsk topp-10 klubb och sedan återvänt och spelat minst en match i Allsvenskan. 17 ungdomsspelare har lämnat en SEF-klubb för en utländsk klubb i en av Europas tio bästa ligor och har aldrig spelat Allsvenskan. 27 ungdomsspelare har lämnat en icke-SEF klubb för en utländsk klubb i en topp-10 liga i Europa och har aldrig spelat i Allsvenskan.

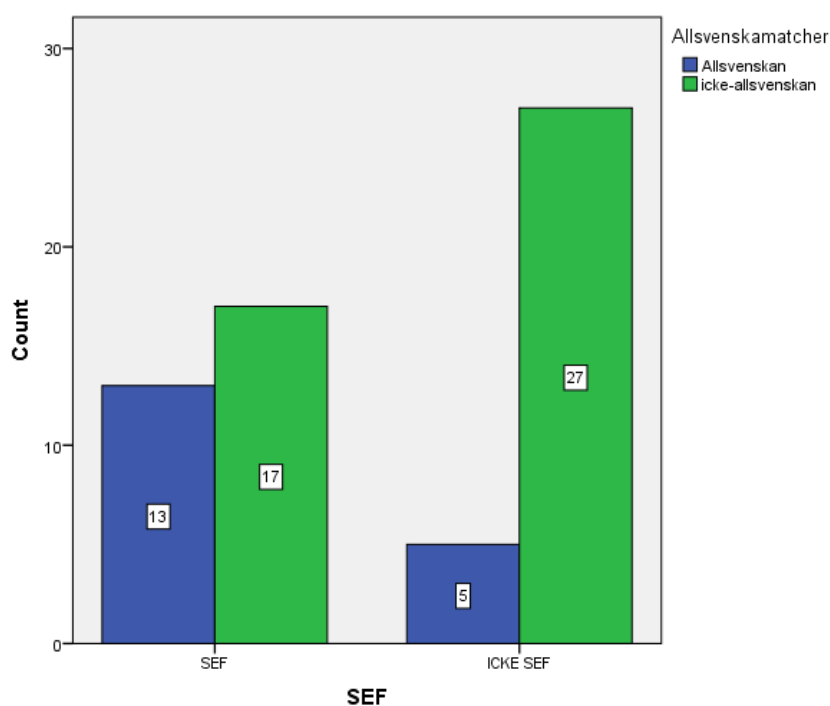

Fig.11 Antalet spelare som spelat i Allsvenskan 2000-2005.

Med figur 11 vill vi visa en sammanställning av perioden 2000-2005 och hur många av de spelare som lämnade om ungdomsspelare som fram till 2011 spelat matcher i Allsvenskan.

Vi kommer i nästa stycke visa hur många av spelarna som idag spelar på en högre nivå än Allsvenskan, i Allsvenskan eller i en lägre serie än Allsvenskan.

Nuvarande spelnivå och utgångspositioner

Spelarna som lämnade har haft minst sex år på sig att etablera en karriär såväl utomlands som inom svensk fotboll. Nedan visas hur många av dessa spelare som idag spelar i Allsvenskan och i en högre eller lägre rankad serie än Allsvenskan.

Tabell.4 Nuvarande klubb.

Spelklar	Utgångsläge					
	SEF			ICKE SEF		
	Nuvarande nivå			Nuvarande nivå		
Högre än	Allsvenska n	Lägre än	Högre än	Allsvensk an	Lägre än	
2000	2	3	9	1	1	16
2001	0	1	3	1	0	3
2002	0	0	2	0	0	2
2003	1	0	0	1	0	1
2004	0	0	4	0	0	2
2005	0	0	6	0	1	3

Enligt tabell 4 så visar den att i Maj 2012 spelar sex spelare som gick som ungdomsspelare till en utländsk klubb i en topp-10 rankad liga mellan 2000-2005 fotboll i en liga som är rankad högre än Allsvenskan. Tre av dessa spelare gick från en SEF-klubb och tre spelare gick från en icke-SEF klubb.

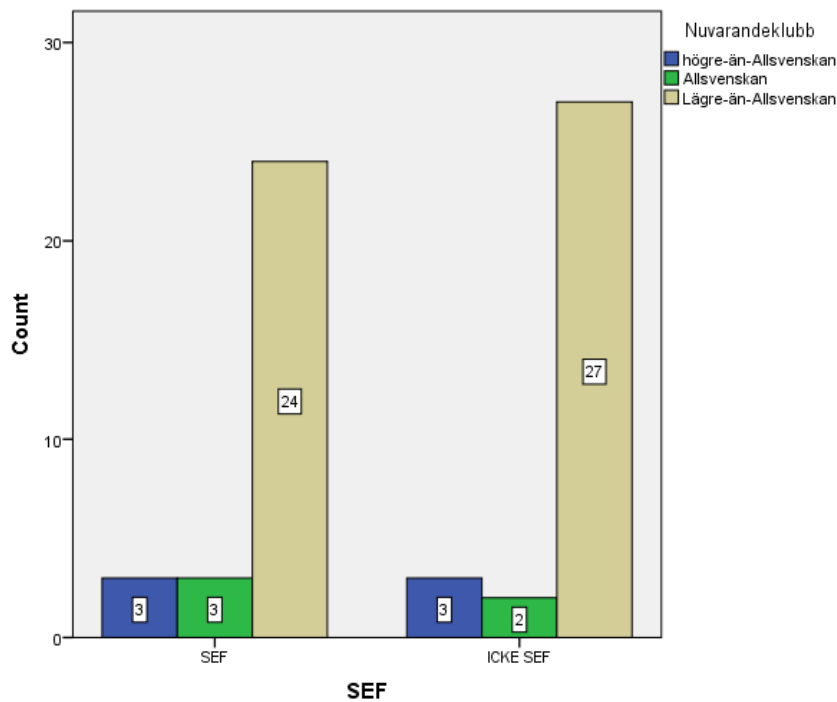

Fig.12 Nuvarande klubb.

Fem spelare tillhör idag en Allsvensk förening. 51 spelare tillhör en förening som spelar på en lägre nivå än allsvenskan eller tillhör inte någon förening alls och har avslutat sin karriär. Tre spelare lämnade en icke-SEF klubb och spelar idag i en liga rankad högre än Allsvenskan. Två spelare lämnade en icke-SEF klubb och spelar idag i en Allsvensk förening. 27 spelare lämnade en icke-SEF klubb och spelar idag i en liga som är lägre rankad än Allsvenskan. Det finns inget samband i denna jämförelse, $\chi^2(2, N=62)=,312, p>.05$.

I nästa stycke kommer vi redovisa hur många spelare som gjort minst en A-landskamp och om de har någon betydelse från vilken svensk klubb-nivå de lämnade.

Analys kopplingar mellan utgångsläge och nuvarande spelnivå

Nedan följer en redovisning för perioden 2000-2011 och perioden 2000-2005 och dessa indikerar att det finns en tydlig trend att spelare från SEF-klubbar spelar fler landskamper. Spelarna som spelat i Allsvenskan har mer än fyra gånger så många fall spelat minst en A-landskamp än spelare från en icke-SEF klubb.

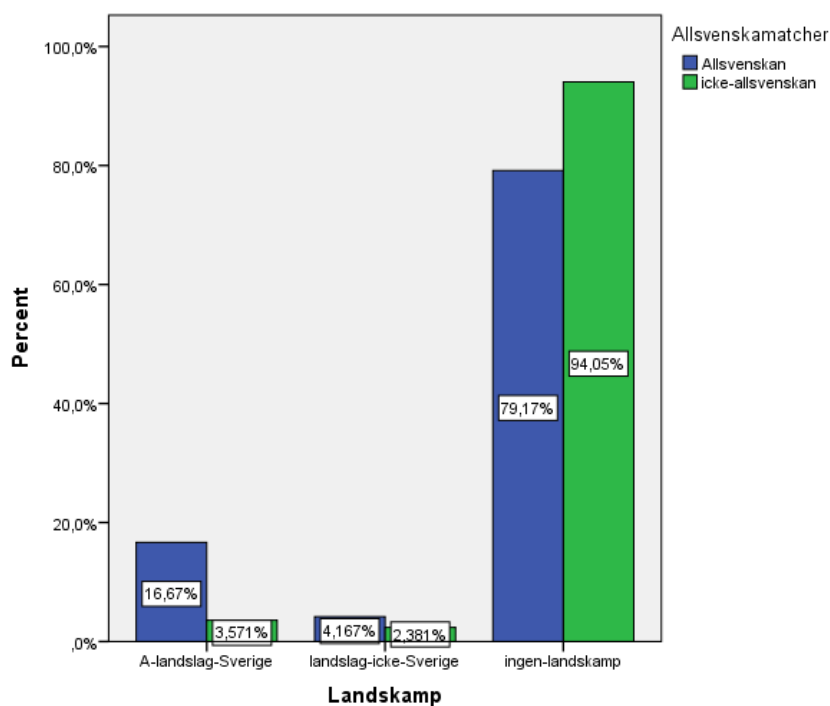

Fig.13 A-landskamper i förhållande till Allsvenska matcher 2000-2011.

Enligt figur 13 så visar den att av de som lämnade Sverige för en topp-10 liga i Europa, spelarna som spelat A-landskamp för Sverige har i fyra gånger fler fall spelat Allsvenska matcher. Förhållande mellan övriga landslagsspelare under perioden 2000-2011 är nästan dubbelt så många som spelat minst en Allsvensk match innan eller efter de lämnade för en topp-10 rankad liga och spelat minst en landskamp. 94 % av de som lämnade Sverige för en utländsk klubb från en icke-SEF klubb har aldrig gjort en A-landskamp.

På nästa sida visar vi resultatet från perioden 2000-2005.

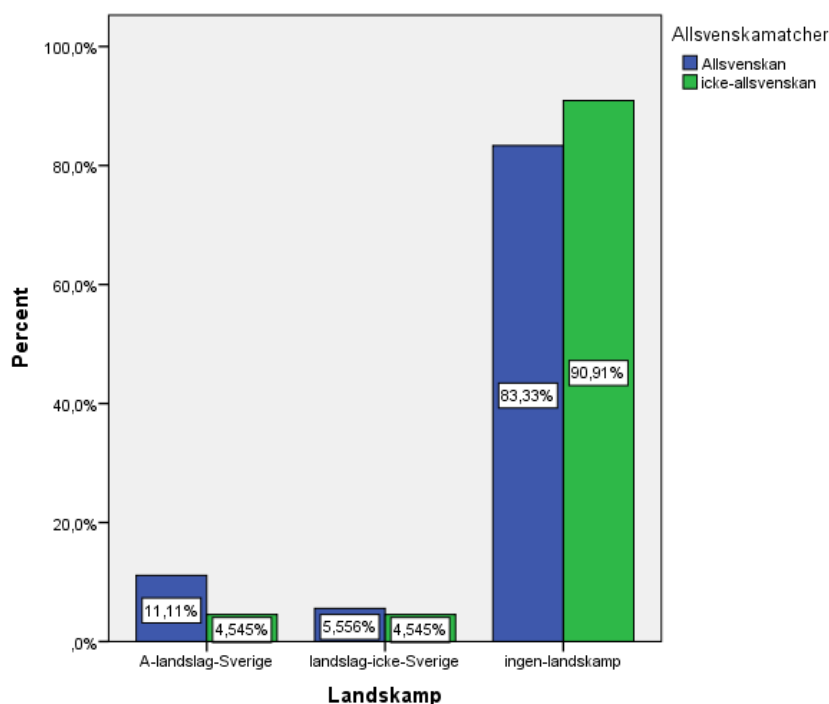

Fig.14 A-landskamper i förhållande till Allsvenska matcher 2000-2005.

Under perioden 2000-2005 har mer än dubbelt så många spelare som spelat minst en landskamp för Sverige spelat minst en match i Allsvenskan innan eller efter de lämnade som ungdomsspelare för en topp-10 rankad liga. Figur 14 redovisar dessa siffror och man kan tydligt se en trend i förhållande till figur 13 och perioden 2000-2011.

I nästa stycke kommer vi sammanfatta vår analys av perioden 2000-2011 och perioden 2000-2005.

Sammanfattning

Enligt vår analys så visar den att de spelare som lämnat en SEF-klubb har gjort fler Allsvenska matcher och representerat Sveriges A-landslag i betydligt större utsträckning än de spelare som lämnade svensk fotboll från en klubb utanför SEF, $\text{Chi}^2(1, N=62)=5,770, p<.05$.

10 av 107 spelare som gick till en topp-10 rankad liga 2000-2011 har gjort A-landskamper. Sju av dessa har gjort A-landskamper för Sverige och tre har gjort A-landskamper för ett annat landslag. Av de som gick från en icke-SEF klubb har 3,6 % spelat i Sveriges A-landslag under åren 2000-2011. Medan spelare som gick som ungdomsspelare till en topp-10 rankad liga och har innan eller efter flytten spelat minst en match i Allsvenskan har i 16,7 % av fallen spelat minst en landskamp. Det är alltså fler än fyra gånger så många som spelat i Sveriges A-landslag som spelat minst en match i Allsvenskan.

Under perioden 2000-2005 är det 11,1 % som spelat minst en match i Allsvenskan innan eller efter de flyttade till en topp-10 rankad liga medan 4,5 % inte spelat någon Allsvensk match och spelat minst en landskamp för Sverige. Mer än dubbelt så många har alltså spelat minst en match i Allsvenskan innan eller efter flytt och sedan spelat i Sveriges A-landslag. Jämfört

med spelare som inte spelat Allsvenskan och spelat med Sveriges A-landslag. 79 % av de som lämnade Sverige från en SEF-klubb som ungdomsspelare för en topp-10 rankad liga har aldrig spelat en landskamp för Sveriges A-landslag. 94 % av de som lämnade Sverige som ungdomsspelare 2000-2011 från en icke-SEF klubb till en topp-10 rankad liga har aldrig spelat en landskamp för Sveriges A-landslag eller något annat land.

Tre av spelarna som lämnade en SEF-klubb mellan 2000-2005 för en topp-10 rankad liga spelar idag i en liga som är högre rankad än Allsvenskan och tre spelare som lämnade Sverige från en icke-SEF klubb spelar idag i en liga som är högre rankad än allsvenskan. Tre av de som lämnade Sverige från en SEF-klubb under samma period spelar idag i Allsvenskan medan två spelare från en icke-SEF klubb spelar idag i Allsvenskan. 24 spelare som lämnade en SEF-klubb spelar idag i en liga som är lägre rankad än Allsvenskan och 27 spelare som lämnade en icke-SEF klubb spelar idag i en liga som är lägre rankad än Allsvenskan.

Diskussion

I diskussionen diskuterar vi metoden vi använt och resultaten kopplat till vårt teoretiska ramverk. Vi diskuterar även framtida forskningsområden.

Metoddiskussion

Eftersom de data som använts redan samlats in så började arbetet med att utforma en problematisering kring data. Därefter valdes metoden för att analysera data utefter frågeställningarna. Metoden har hjälpt till att få fram ett tydligt resultat. Då data har insamlats via FOGIS så kan vi inte säkerställa att all data har hanterats, däremot så måste spelare som spelar inom svensk fotboll registreras i FOGIS och vid övergångar så skall data skickas till FOGIS för att övergången skall vara giltig. Att använda kvantitativ metod för denna uppsats har bidragit till att data kan presenteras på ett klart och tydligt sätt i förhållande till syftet.

Vi hittade med vårt urval ingen signifikant skillnad mellan utgångsläge och nuvarande klubb. Med ett större urval, dvs övergångar tidigare än 2000, skulle det eventuellt finnas ett större samband mellan utgångsläge och nuvarandeklubb.

Resultatdiskussion

Lanfranchi & Taylor (2001), tar upp flera perspektiv på varför spelare flyttar mellan ligor. *Bosmandomen* är en stor anledning, men agenters inverkan på sporten påverkar också. De stora ligornas ekonomi, tv- exponeringen och ny ”cheap-markets” är andra anledningar till fotbollsspelares migration i Europa. Samma faktorer och perspektiv ligger bakom att unga spelare lämnar Sverige som ungdomsproffs.

Fördelarna med att flytta till en topp-10 liga i Europa som ung kan vara många. Bl.a. annat så har de flesta klubbarna jämfört med Sverige en helt annan budget att arbeta med. De ekonomiska skillnaderna visar sig då i bättre faciliteter, fler tränare och att spelarna kan i tidig ålder leva som professionella fotbollsspelare.

Spelare som lämnar svenska klubbar för en topp-10 liga i Europa kan göra så av många anledningar, bland annat kan de vara av ekonomiska intressen, de kan också vara för att vinna ära och berömmelse. Vi har inte med denna uppsats blivit klokare om varför just dessa spelare har lämnat, då uppsatsens syfte är ett annat, men vi kan däremot säga hur det gått för dem som lämnat hittills i karriären.

Specialiseringsfasen

Spelarna har lämnat i den fas som kallas för *specialiseringsfasen*. Det är den fas där spelarna specialiserar och utvecklar sig för att nå nästa steg i karriären. De gör så genom att medvetet träna på saker som de vill utveckla för att bli en än bättre fotbollsspelare. Spelarna som går till en topp-10 liga gör så i en fas där de vill bli ännu bättre och utveckla sig som fotbollsspelare. Dessa spelare kan t.ex. utvecklas i Sverige men också i storklubbar runt om i Europa. Skillnaden mellan framgång och A-landslagsspel är inte vilken klubb du specialiserar dig i utan snarare var du investerar din tid och all träning i *investeringsfasen*.

Under *specialiseringsfasen* bedrivs mycket deliberate practice och spelarna tränar mycket på individuella och tekniska färdigheter (Ford m.fl. 2009). Miljön behöver vara trygg och utmanande. Att lämna Sverige under *specialiseringsfasen* kan vara utmanande och viktigt för träningen. Det finns dock ännu ingen evidens på att detta utvecklar svenska spelare mer. Rapporten visar att förhållandena är olika för de som lämnat Sverige från en SEF-klubb och de som inte gjort det.

Investeringsfasen

Karriärsvälet som görs mellan *specialiseringsfasen* och till *investeringsfasen* visar sig ha betydelse. Det spelar också stor roll från vilken klubb spelarna lämnar ifrån innan de går utomlands.

I *investeringsfasen* finns tydliga skillnader på hur de gått för dem som haft sin *investeringsfas* i Sverige jämfört med en topp-10 liga. Spelarna som hoppar över sin i *specialiseringsfas* i Sverige och istället gått till en topp-10 klubb som 15-19 åring har i många fall, ca 80 % SEF och ca 94 % icke-SEF, inte nått landslagsspel.

De som spelat utomlands som unga och kommer från en SEF-klubb spelar i större utsträckning någon gång i Allsvenskan under sin *investeringsfas* jämfört med de som kommer från en icke-SEF klubb

Samband

Vi kan tydligt se samband mellan att lämna Sverige från en SEF klubb och spel i Allsvenskan. Spelarna som lämnade för en topp-10 liga i *specialiseringsfasen* från en icke-SEF klubb har efter sin flytt utomlands endast återkommit och spelat i Allsvenskan fem av 32 fall. Däremot så har 13 av 30 spelare från SEF-klubbar innan eller efter flytten spelat matcher i Allsvenskan. Det innebär att de är större chans att någon gång spela i Allsvenskan om man specialiserar sig i en SEF-klubb innan man fortsätter utbilda sig utomlands som ung.

Om spelarna lämnade en SEF eller icke-SEF klubb spelar mindre roll för hur de ser ut i *etableringsfasen*. Spelarna har etablerat sig och 6 spelare spelar idag i en liga som är högre rankad än Allsvenskan. 5 spelare spelar i en SEF-klubb och 51 spelare spelar på en lägre nivå än Allsvenskan. Fördelningen mellan SEF och icke-SEF är snarlik.

Vägen till Landslagsspel

För att nå A-landslaget kan vi tydligt säga att de är väldigt små chanser för den som går från en icke-SEF klubb till en topp-10 liga i sin *specialiseringsfas* under perioden 2000-2011, mindre än 4 %. Siffran för SEF-spelare som lämnade var under perioden 79 %. Det är alltså så att ca 21 % av de som lämnade en SEF-klubb denna period någon gång spelat i ett A-landslag, ca 17 % för Sverige och ca 4 % för ett annat land.

Sammanfattning diskussion

Arbetsmarknaden ser likadan ut för en svensk fotbollsspelare i Europa vare sig du har en utbildning i din *specialiseringsfas* i Sverige eller ute i Europa. Därför menar vi att det är viktigare för en fotbollsspelare som spelat i Sverige att spela i Allsvenskan, det ger större chans till A-landslagsspel.

Att under sin *specialiseringsfas* spela i en SEF-klubb, antingen innan eller efter en flytt har betydelse för karriären. Fler ungdomsproffs når Allsvenskan om de specialiserat sig i en SEF-klubb.

Den tidigare forskningen (Ford & Williams, 2011, Duran-Bush & Salmela, 2010) visar att träningen under *specialiseringsfasen* är avgörande för att lyckas som elitidrottare. Skillnaden på fotbollsträningen för unga spelare är med säkerhet olik land för land. Däremot kan skillnaden mellan SEF och icke-SEF spelarnas framgångar i Allsvenskan bero på faktorer som miljö och kultur. De spelarna som tillhört en SEF-klubb kan ha en större kännedom och erfarenhet av elitverksamhet, vilket kan vara en stor skillnad.

Utveckling

Ungdomarna som lämnar svensk fotboll för spel i en topp-10 liga betraktas som stora talanger. Flera av de ungdomar som lämnar Sverige har gjort ungdomslandskamper. För de som lämnat Sverige under åren 2000-2005 spelar 51 av 62 inte längre på en högre nivå än Allsvenskan. 51 stora talanger meriterade med ungdomslandskamper och ungdomsproffskontrakt har inte genererat varken Allsvensk fotboll och ännu mindre A-landslagsspel. För de som lyckats har *investeringsfasen* varit avgörande då de har fått tid på sig innan de har etablera sig i sina karriärer.

Med den teoretiska ram vi använder kan vi se att *specialiseringsfasen* pågår under c:a 10 år och därefter pågår *investeringsfasen* till karriärsavslutet i c:a 10 år (Stråhlman, 2006). Spelare som går in i *investeringsfasen* för fort, kanske direkt efter några år utomlands och inte fortsätter sin specialisering, får svårt att göra ett andra karriärsval. Vår undersökning visar att de spelare med Allsvenska meriter i större utsträckning når A-landslagsspel och även spel i Allsvenskan eller högre när de går in i sin etableringsfas.

Hur vidare spelarna blir experter kan vi inte säga. Enligt Ericsson m.fl.(1993) behövs tre huvudspår för att uppnå det elit. Vi tror att spelarna får den expertis de behöver och att träningsfaciliteter finns. Även tid för att träna kan uppfyllas då de lever på sin fotboll. Hur vidare spelarna saknar direkt feedback eller om de tröttnas ut vill vi inte spekulera om.

Sammanfattning

De spelare som lämnar Sverige från en SEF-klubb når i större utsträckning minst Allsvenskt spel i sin karriär.

Hur vidare spelare gör sin specialisering i Sverige eller inte är inte avgörande för A-landslagsspel. Däremot når fler spelare A-landslaget med allsvenska meriter.

Fler än 90 % av de spelarna utan Allsvenska meriter når inte A-landslaget av de som lämnat Sverige mellan 2000-2005

Endast 5 av 27 spelare som lämnat Sverige från en icke-SEF klubb når Allsvenskt spel mellan 2000-2005.

Av de 62 talangerna som lämnat Sverige mellan 2000-2005 har spelar idag 51 spelare i en sämre rankad liga än Allsvenska.

Framtida forskning

Duran- Bush & Salmela (2011) skriver att det behövs mer forskning angående framgångsrika elitidrottarens upplevelser för att vi ska lära oss mer av hur vi kan jobba med elitidrottare. Vi tycker att liknande steg behöver göras med fotbollsspelare. Då det är relativt få ungdomsproffs i Sverige behövs forskning om deras upplevelser för att dra fler slutsatser utifrån de resultat vi presenterar.

Tidig specialisering påverkar inte karriären på samma sätt som utvecklingen under *specialiseringsfasen*. Att låta unga spelare utbildas och utvecklas klart kan vara en viktig faktor för att etablera fler svenska spelare inom elitfotbollen. Att hitta stimulerande och utvecklade miljöer för spelarna i åldrarna 15-19 kan visa sig vara avgörande för att producera elitfotbollspelare från Sverige. Framtida forskning om fotbollsutveckling bör beröra utvecklingen under de sena åren i *specialiseringsfasen* och övergången in i *investeringsfasen*.

Referenser

- Andersson, T. (2002) *Kung Fotboll*. Bruntus Östlings Bokförlag: Stockholm
- Carlsson, B. (2010). *Tankar om svensk fotbollssituation och framtid*. Svensk idrottsforskning, 4-2010
- Co[^]te', J. (1999). *The influence of the family in the development of talent in sport*. *The Sport Psychologist*, 13, 395–417
- Denscombe, M. (2009). *Forskningshandboken, för småskaliga forskningsprojekt inom samhällsvetenskaperna*. Studentlitteratur AB: Lund
- Duran-Bush, N. Salmela, J. (2002) *The Development and Maintenance of Expert Athletic Performance: Perceptions of World and Olympic Champions*. Routledge: London
- Eliasson, A. (2009) *The European football market, globalization and mobility among players*. Routledge: London
- Ericsson, K. A., Krampe, R. T. and Tesch-Römer, C. (1993). *The role of deliberate practice in the acquisition of expert performance*. *Psychological Review*, 100, 363–406
- Ford, P. Ward, P. Hodges, N. & A. Williams. (2009). *The role of deliberate practice and play in career progression in sport: the early engagement hypothesis*. *High Ability Studies* Vol. 20, No. 1, June 2009, 65–75
- Ford, P. Williams, A. (2011). *The developmental activities engaged in by elite youth soccer players who progressed to professional status compared to those who did not*. *Psychology of Sport and Exercise* 12 september 2011 1e4
- Gratton, C. Jones, I. (2010). *Research methods for sports studies*. Routledge: New York
- Helsen, W H. Hodges, N J. Van Winckel, J & Starkes, J L. (2009). *The roles of talent, physical precocity and practice in the development of soccer expertise*. *Journal of Sports Sciences*. Routledge: London
- Lannfranchi, P. Taylor, M. (2001). *Moving with the ball*. Berg: London
- Stukát, S. (2005). *Att skriva examensarbete inom utbildningsvetenskap*. Studentlitteratur: Lund
- Stråhlman, O (2006). *Elite sport career process, career analysis of former Swedish elite athletes*. Göteborgs universitet: Idrottshögskolan.
- Stråhlman, O (2006). *Elite Sport Retirement Process*. Göteborgs universitet: Idrottshögskolan
- Sund, B. (2003). *Fotbollen som arbetsmarknad*. Växjö unniversitet
- Ward, P. Hodges, N. Williams, M & Starkes, J.(2007) *Deliberate practice and expert Performance*. Routledge: London
- Roderick, M. (2006). *A very precarious profession: Uncertainty in the working lives of professional footballers*. *Work Employment Society* 2006 20: 245. DOI: 10.1177/0950017006064113
- Wylleman, P. Alfermann, D. Lavalée, D. (2002). *Career transitions in sport: European perspectives*. *Psychology of Sport and Exercise* 5, 2004.
- Riksidrottsförbundets verksamhetsberättelse (2010)

Internet

<http://fogis.se/idrottslyftet-medlemsavd/idrottslyftet/> 2012-05-07

<http://www.uefa.com/memberassociations/uefarankings/country/index.html/> 2012-04-03

<http://svenskfotboll.se/svensk-fotboll/om-svff/> 2012-04-03

<http://www.tipselit.se/Startsida/Om-Tipselit/Om-Tipselit/> 2012-05-07

<http://www.svenskelitfotboll.se/index.htm> 2012-05-03

<http://www.rf.se/Idrottens-organisation/Idrottenvill/> 2012-05-23